

A vicéné

Verses jegyzetek egy budapesti költő naplójából

Egy pesti bérház aszfaltudvarába
gyakran lenéztem csendes alkonyórán,
mikor az agy a munkától kifárad
és únjuk az írást, az olvasást
s a fáradott szem is bámulni vágy csak:
és ekkor a kert szürke négyszögén
egy furcsa, borzas lény ötölt szemembe –
oly ismerős, és mégis ismeretlen –
s töprengve gondolkodtam ott magamban,
hol láttam őt? Ki ő? És mit csinál?
Töprengve gondolkodtam életéről,
kis barna arca, búbos kontya, púpja
a megszokottság bánatát lehelte
és fúrta oldalam a bús titok,
minő lehet az ő kis élete?

Ó, a vicéné. A szemét kerúbja.
Piszoztündérke, Porseprőkirályné,
kétségtelen, nem érdekes ma már –
divatja-múlt sujet, rossz Zola-téma
s mi engem illet, most is jobb szeretnék
lebegni halk, szimbolikus ködökben,
elhagyni a szemétgödör-poézist
és nagy, vörös hattyúkról énekelni,
mik csendben úsznak álmatag tavon,

vagy aranyos versekben ünnepelni
a bús leányt, ki messze-messze innen
fejemre gondol s kósza életemre
s az alkonyi csendben teát kavargat.
De mit tegyek? Úgy fáj az élete
és most e percben, most, hogy észrevettem,
bús líra lesz ez az idegen élet
és összeolvad a szemét és a könny.

Egyszer, hogy ébredtem, reggel korán,
a szürkülő lépcsőn elémbotolt,
vígán söpört, súrolt, törölgetett
s rikácsoló torkából dal szakadt ki,
csak így hajnalba jár a folyosón,
mert máskor ez a márványterület,
e szobros és színes üveg-fedett,
tükrös, virágos, szellős palota
szegényeknek terra incognita volt.
De ilyenkor dalolt, mint árva pinty,
oly bánatosan, öntudatlanul,
hogy aki félfüllel hallotta és továbbment,
kertekre gondolt s messze utazásra
és egy kicsit szomorúbb lett talán.

Azután, hogy a nap odavilágolt,
eltűnt e helyről és nyoma veszett.
Mit tett eközben? Isten tudja csak.
Szuszogva a szemét között kapirgált,
piros vasalót lóbázott az éjben,
fületlen gombokat rendezgetett,
rossz gyertyacsonkokat gyűjtött csomagba,
tolláskodott és rongyokat csavart.
Vagy, hogyha az utas vonatra készült
s más nem akadt, a súlyos táska-rajjal
a lépcsőkön szorgalmasan farolt
s lihegve vette el a pár hatost
és nyelvkiöltve kotródott tovább
hunyász alázattal, oly lomposan,
mint ki megszokta, hogy már rá se néznek.

Télen pedig, dér-esős délutánon,
négy és öt óra közt, hogy fönn az égen,
a hófehér telefondrótok alján,
mint halk ívlámpa ég a kora hold,
az égre nézett és eszelős dalokkal
idézte a bús téli éjszakát.
Ha meg elúnta e suta merengést,
a kis benyílnál olvasgatott
vén színlapot, bús újsághulladékot,
vagy egy elhasznált villamosjegyet.
De amint kellett, mindig megjelent,
hogy gyorsan és olcsón szaladjon el
a rendőrért, bábáért, orvosért,
mert születésnél és halálózásnál,
örömmünnepnél és perpatvaroknál
elengedhetetlen nemtő a vicéné
s szükség szerint pöröl, sír vagy nevet.

Csak egytől tartott, a házmester úrtól.
És este csendesen imádkozott
a láthatatlanhoz és látta őt.
Az óriási, jó házmester-istent,
aki bizonyos jobban és szelídebb,
mint földi kollégája s csendesebb is.
Lám, ottan ül fenn égi trónusán.
Kápráztatóan sok a kapupénze,
kövér hasán egy irtó kapukulcs
s körötte kedves, piszkos angyalocskák.

Kis konty kacérkodott a feje búbján
s biz' isten, senki sem mondhatta szépnek
és bár a tisztaság papnője volt,
minden mosdástól idegenkedett
s egész lényével mintegy ezt tagadta.
De mégse ölte a szerelmi bőjt.
A megszorult diák szerelmi kosztját
képezte néha hónap végivel,
hogy az öreg nem küldte még a gázsit
S a húszéves tagokban állhatatlan

tombolt az élet vad, csikói kedve.
Ilyenkor aztán este – s délben is –
a padláson, vagy hűvös félszer alján
a konyhalétől még mindig csöpögve
előkerült a jutányos vicéné
s a pásztoróra után ő köszönt még.

Éjjel pedig a kaput nyitogatta
s álmatlan álmából búsan riadt
és már erősen viszkedett a talpa,
hogy meg se rikkant még a csengettyű.
Lidércnyomás volt minden éjszakája.
Hiába nyílik néha csodaszépen
a kávéház ezüst virágival,
a koncertekkel, forró premiérrel
hiába, jaj, hiába, ami szép,
a színes esték, a fekete árnyak,
színház utáni lomha kocsizörgés
s a bársonyos, muzsikás, altató csend.
Neki az éj egy lázas berregés csak,
felrettenés, iszony és vacogás,
felkelni nyomba – hol a gyertya, lámpa? –
és kaffogó papucsba menni, menni,
félíg aludva a hideg kövön;
egy végtelenség, ki a kapuig,
hol kék havon, dagadt, piros szemekkel,
fázó talpakkal, nyugtalan topognak
a gőzfürdőből hazatérő lumpok
s sziszegve, káromkodva kotorásszák
szakadt zsebükből a bús kapupénzt.

Ki vette észre? Ugye senkise.
Ki szólott hozzá csendesen: ki vagy?
Ki kérte tőle, hogy mikor bucsúzott,
mikor kiáltott sírva egy utolsó
jó éjszakát piszkos kis életének?
Ki nézett egyszer e fátylas szemekbe?
Én belenéztem e bús ablakokba,
melyek nem tükrözik, mi van belül,

az ablakok mögött, csend, háború-e,
csak tejszínűen derengenek ránk,
mint elhagyott házak vakablaka
és akkor láttam őt, hogy megy előre,
fanyar közönnyel hogy lép lomha útján,
a porral, a szeméttel, a piszokkal,
a kúttal, a seprőkkel összenőve,
míg elfelejti csendben a világot.

És elfelejti csendben önmagát.

1909

(*Ö II.*, 137–142. old.)